

HRVATSKA NARODNA BANKA

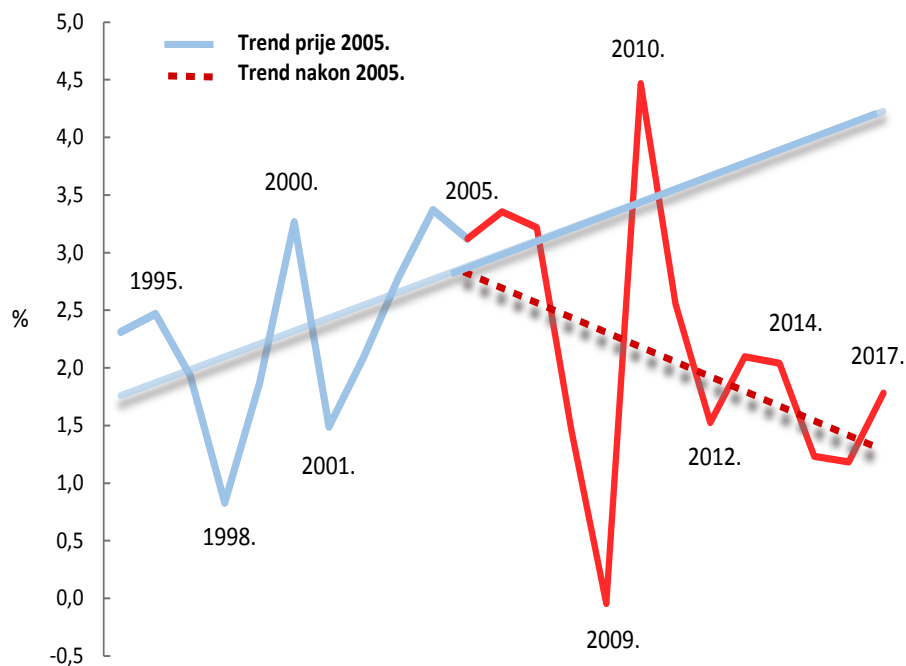
Proizvodnost i izvoz

Boris Vujčić, guverner
e-mail: boris.vujcic@hnb.hr

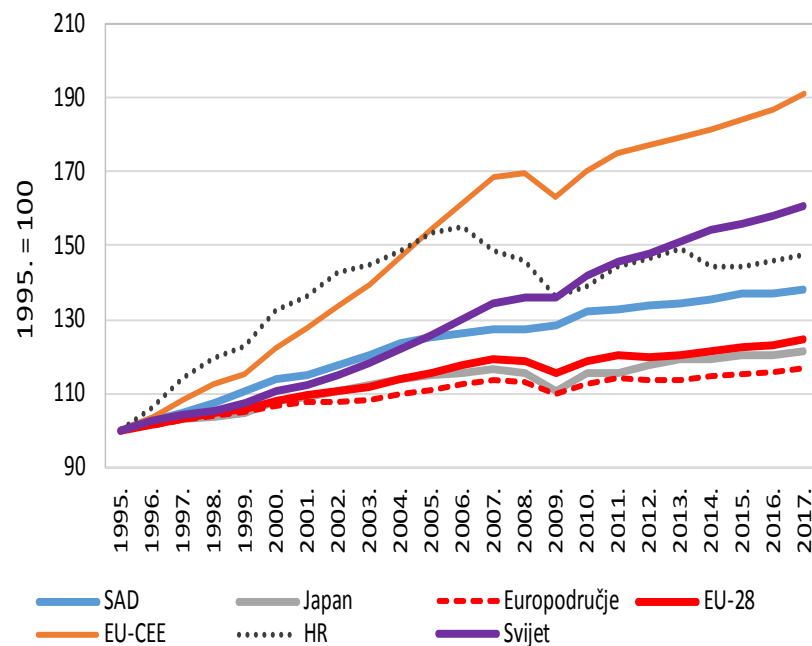
1. Produktivnost nacionalnih ekonomija i poduzeća

Usporavanje globalnog rasta proizvodnosti, uz zaostajanje EU za SAD-om

Rast proizvodnosti rada na globalnoj razini, ostvarenje s trendovima prije i nakon 2005.

Sporiji rast proizvodnosti rada u EU nego u SAD-u

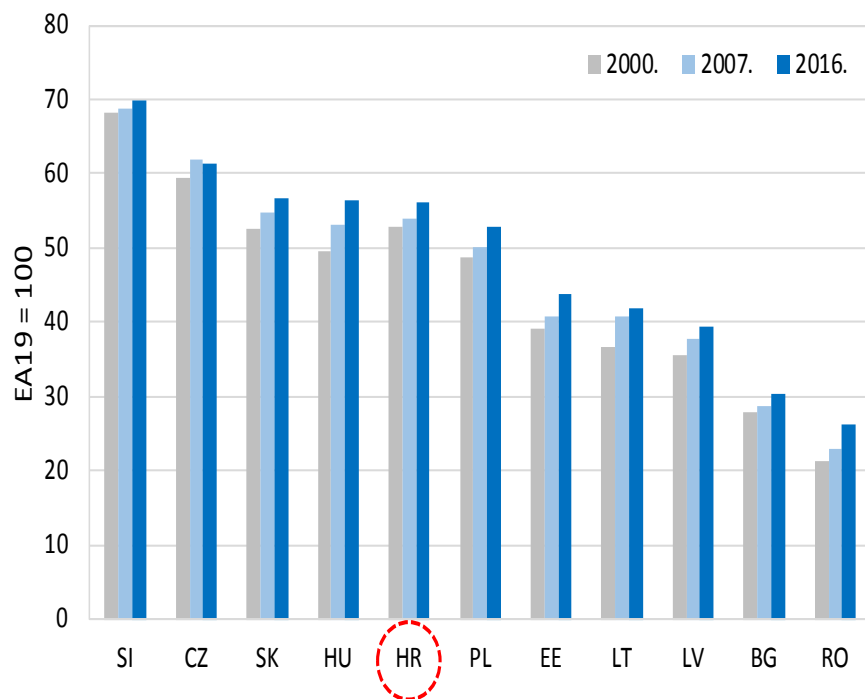

Napomene: Proizvodnost rada iskazana je kao output po zaposleniku. EU-CEE obuhvaća 11 zemalja koje su se pridružile EU od 2004. bez Cipra i Malte.

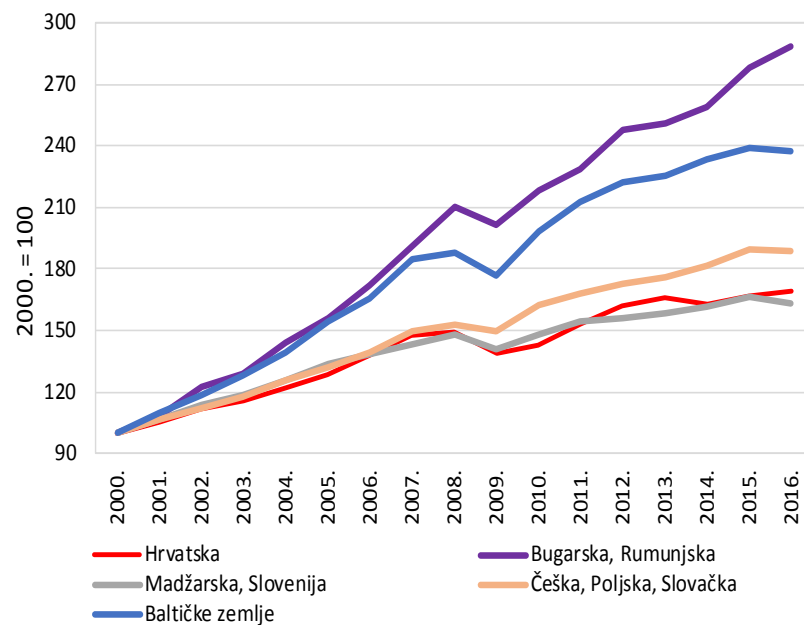
Izvor: Total Economy Database, Conference Board (2017.)

Među CEE zemljama, Hrvatska zaostaje po rastu proizvodnosti rada ...

Konvergencija razina proizvodnosti

Realna proizvodnost rada u CEE zemljama

Napomena: Proizvodnost rada je izračunata kao realni BDP po zaposlenom, gdje je BDP izražen u jedinicama pariteta kupovne moći (PPS).

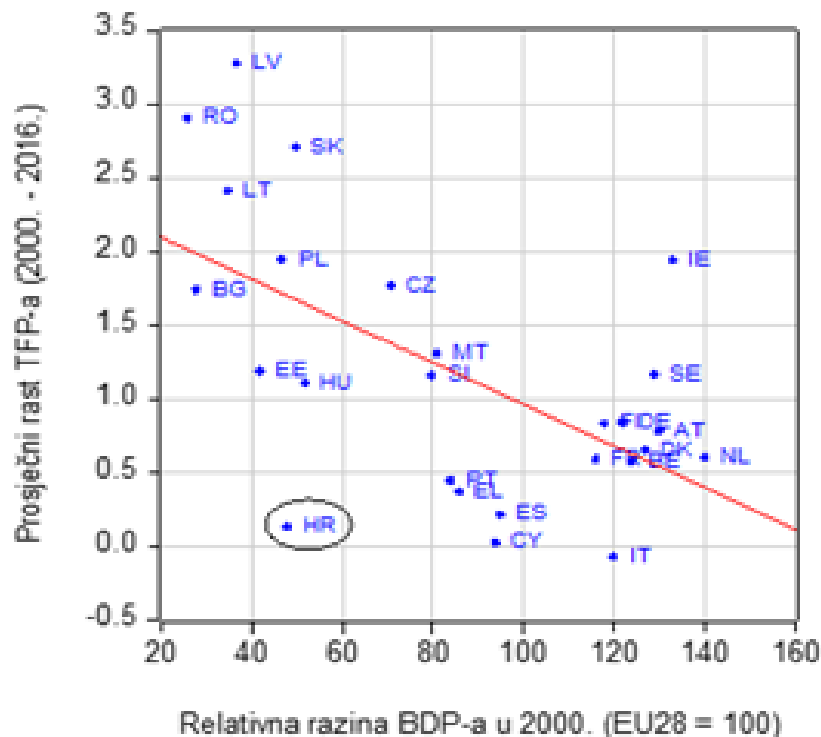
Izvor: Eurostat

Napomena: Proizvodnost rada je izračunata kao realni BDP po zaposlenom, gdje je BDP izražen u jedinicama pariteta kupovne moći (PPS). Baltičke zemlje obuhvaćaju Estoniju, Latviju i Litvu.

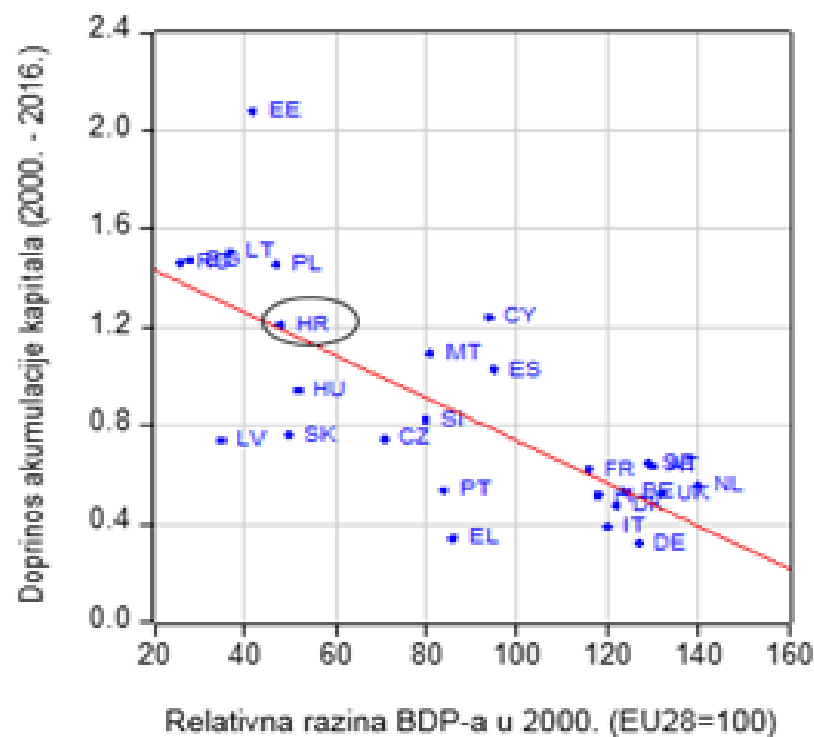
Izvor: Eurostat

... investicije (kapital) nisu problem, problem je ljudski faktor

Prosječna stopa rasta ukupne proizvodnosti faktora (TFP)

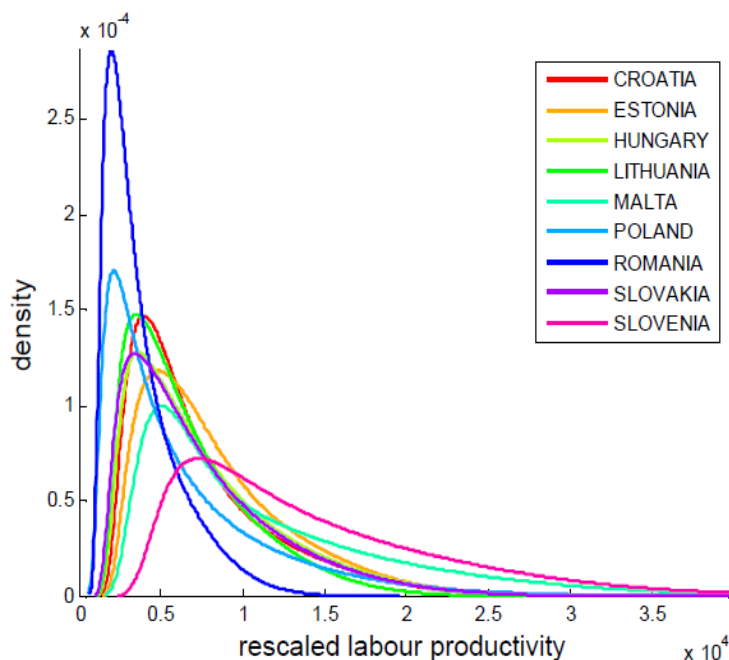
Doprinos akumulacije kapitala potencijalnom BDP-u

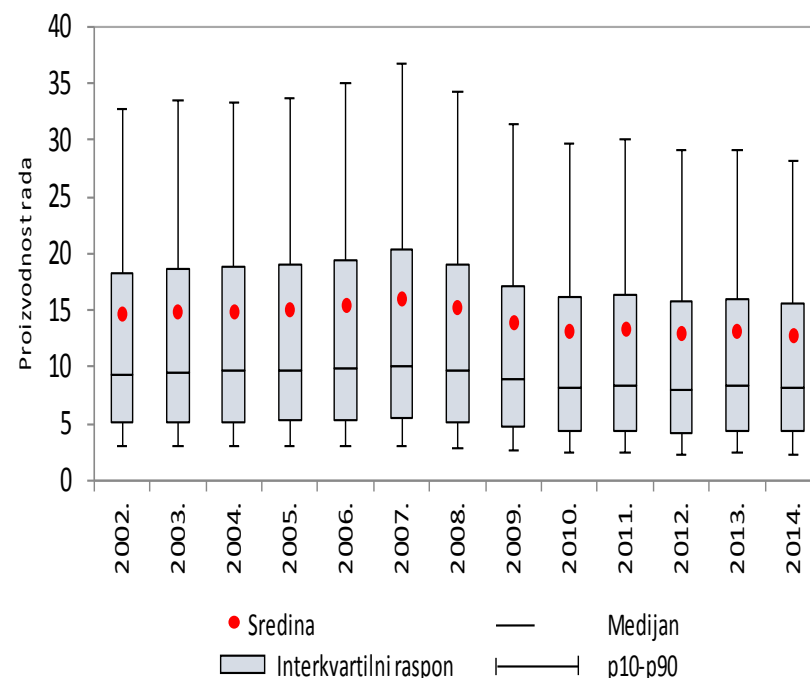
Izvori: Eurostat; izračun HNB

Agregatna kretanja zamagljuju heterogenost poduzeća – relativno mali broj visoko produktivnih poduzeća ...

*Proizvodnost rada poduzeća u
prerađivačkom sektoru*

*Distribucija proizvodnosti rada
poduzeća u Hrvatskoj*

Izvor: Lopez-Garcia et al. (2015), Assessing European competitiveness: the new CompNet micro-based database, ECB WP N.1764

Izvor: Valdec i Zrnc (2017.)

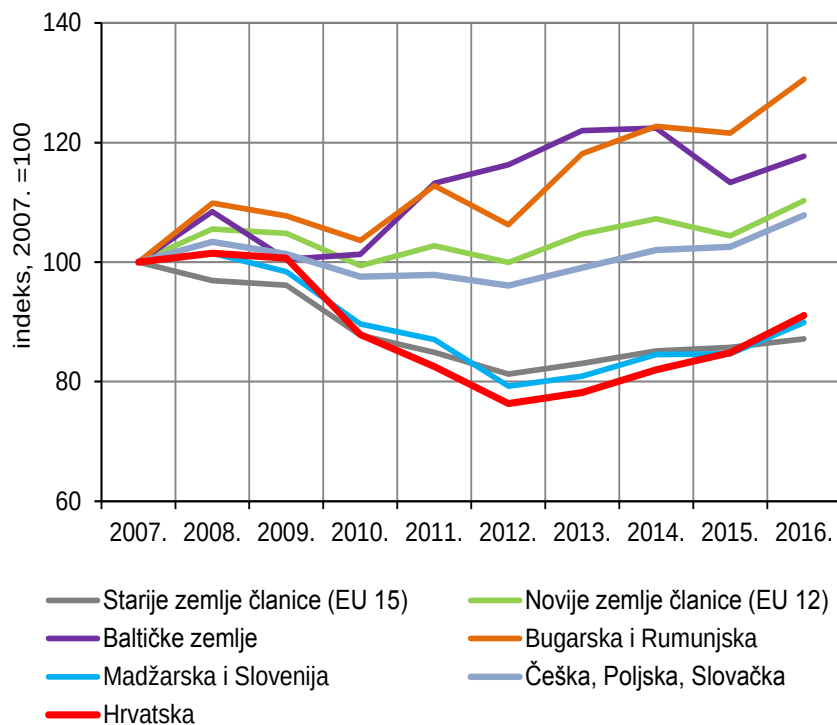
... upućuje na lošu alokaciju resursa

- ❑ Alokacija resursa često nije optimalna
- ❑ Pokazatelji učinkovitosti alokacije rada i kapitala u Hrvatskoj upućuju na suprotna kretanja tijekom recesije - pogoršanje alokacije kapitala pratilo je poboljšanje alokacije rada
- ❑ Učinkovitost alokacije rada porasla je u sektoru razmjenjivih dobara, a smanjila se u sektoru nerazmjenjivih dobara
- ❑ Regulacija na tržištu rada i kapitala može imati značajne učinke na agregatnu proizvodnost

2. Izvozna ostvarenja RH nakon ulaska u EU

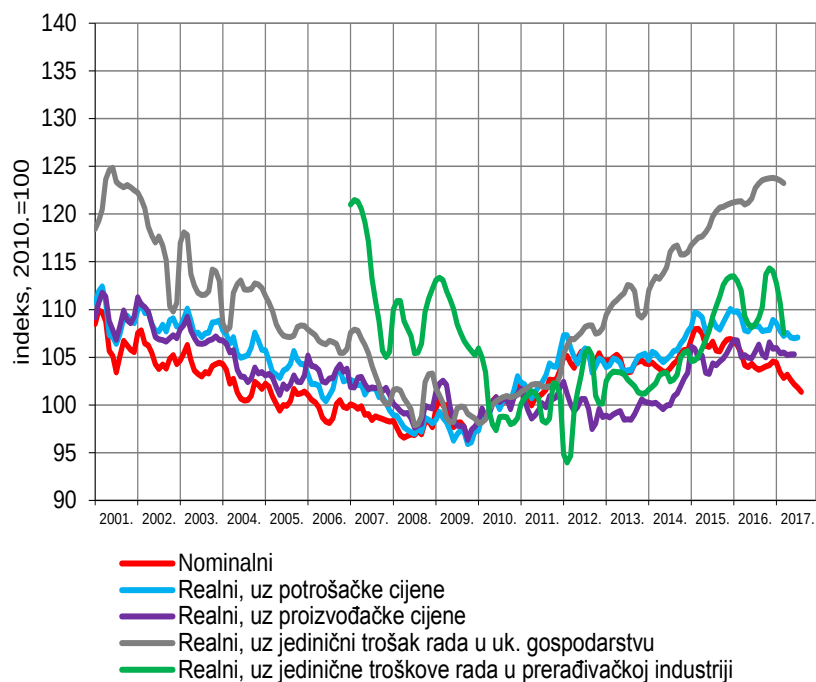
Rast tržišnog udjela Hrvatske tek poslije ulaska u EU, a poboljšanje cjenovne konkurentnosti započelo nakon izbijanja krize

Globalni tržišni udjel izvoza robe i usluge

Napomena: Baltičke zemlje uključuju Estoniju, Latviju i Litvu.
Izvor: Eurostat

Nominalni i realni efektivni tečajevi kune

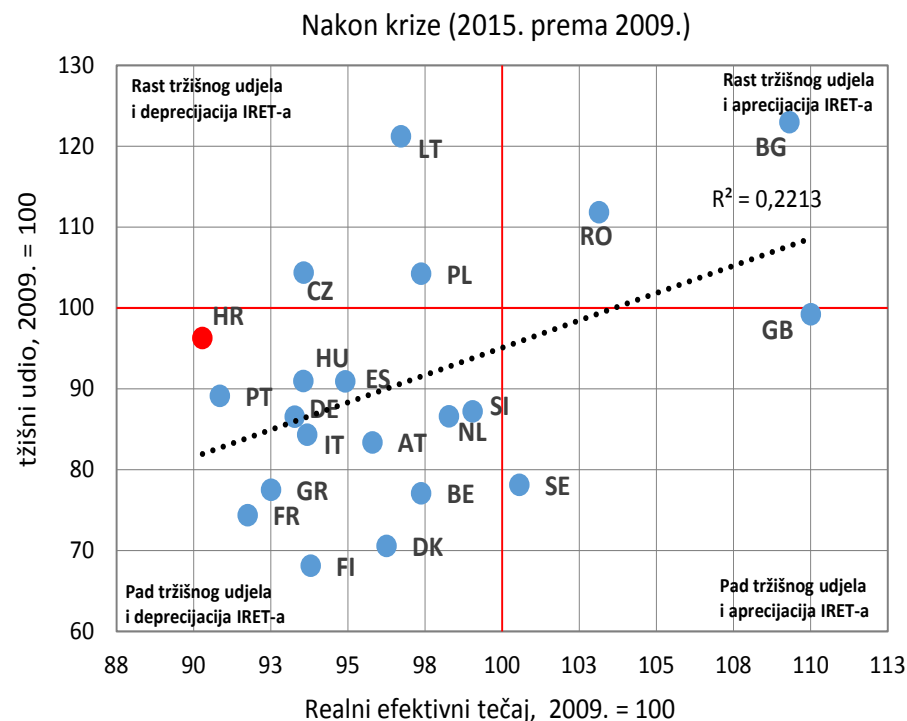
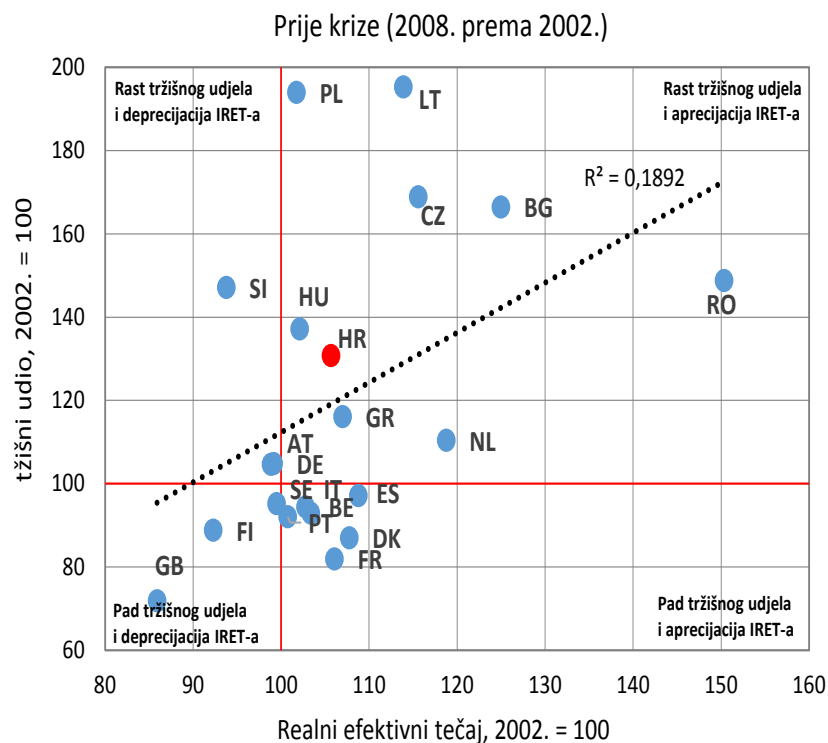

Napomene: Realni efektivni tečaj kune uz proizvođačke cijene uključuje hrvatski indeks proizvođačkih cijena industrije na ukupnom tržištu. Jedinični trošak rada izračunat je kao omjer isplaćenih naknada po zaposleniku i produktivnosti rada (izražena kao BDP po zaposlenom), dok su realni efektivni tečajevi kune uz jedinične troškove rada dobiveni su interpolacijom tromjesečnih vrijednosti. Pad indeksa označava efektivnu aprecijaciju kune.

Izvor: HNB

Ne postoji izravna veza između promjene tržišnih udjela i tečajnih kretanja

Prerađivački sektor

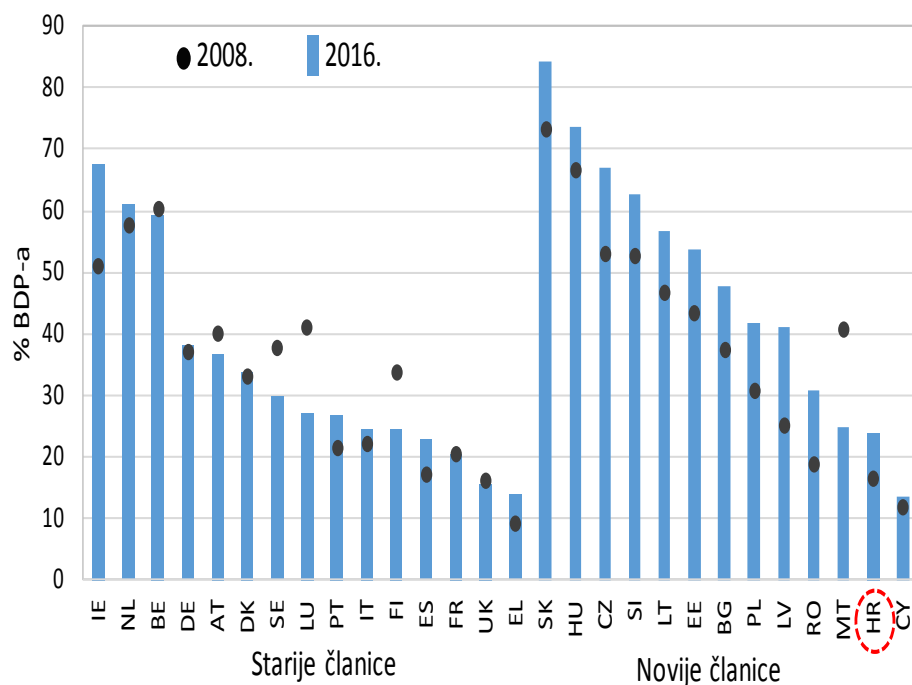

Napomena: Pad indeksa predstavlja deprecijaciju realnoga efektivnog tečaja kune.

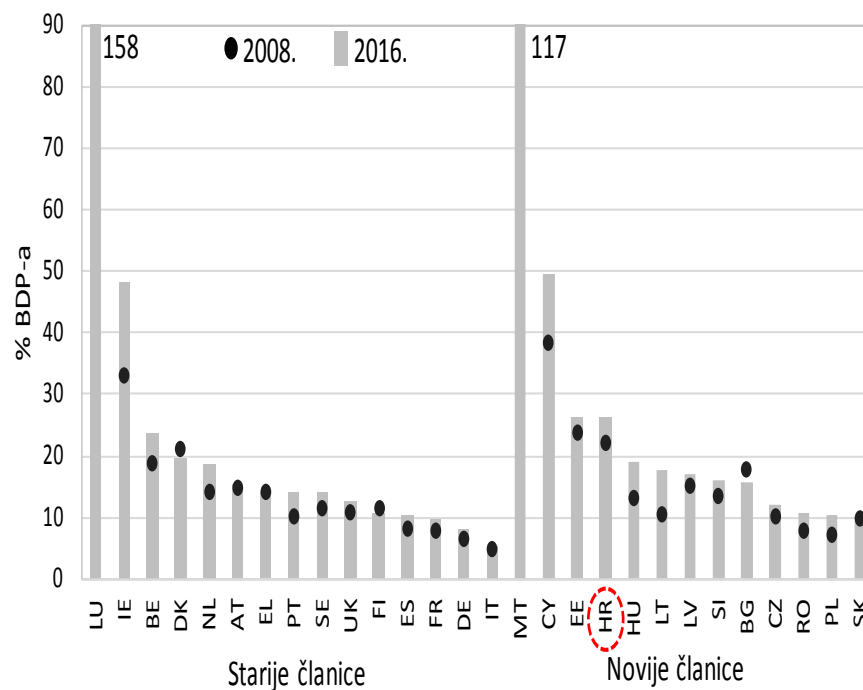
Izvor: Đozović (2017.)

Unatoč rastu, hrvatski izvoz roba i dalje slabiji nego u usporedivim zemljama, za razliku od izvoza usluga

Izvoz roba

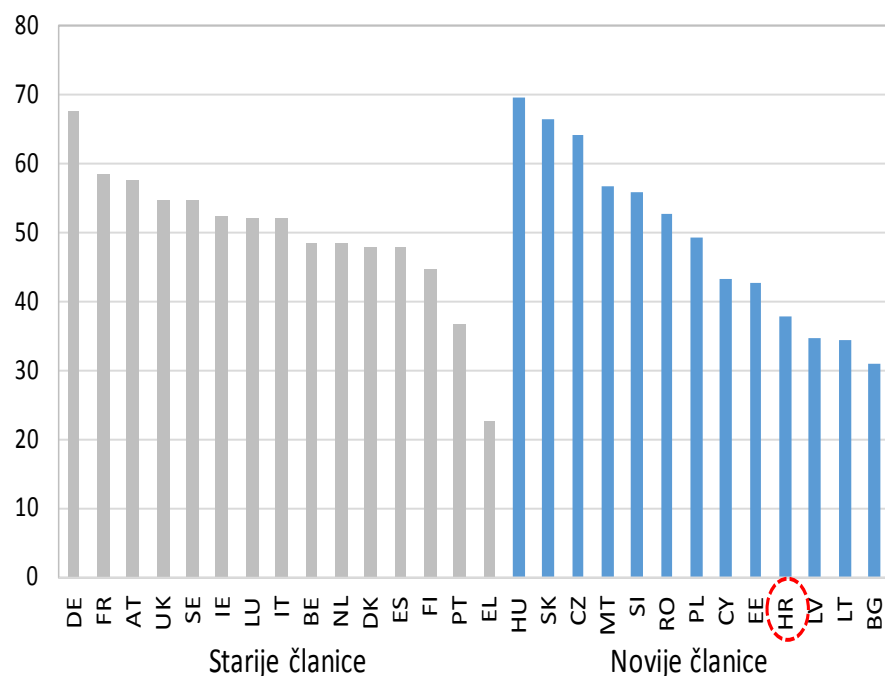
Izvoz usluga

Izvor: Eurostat

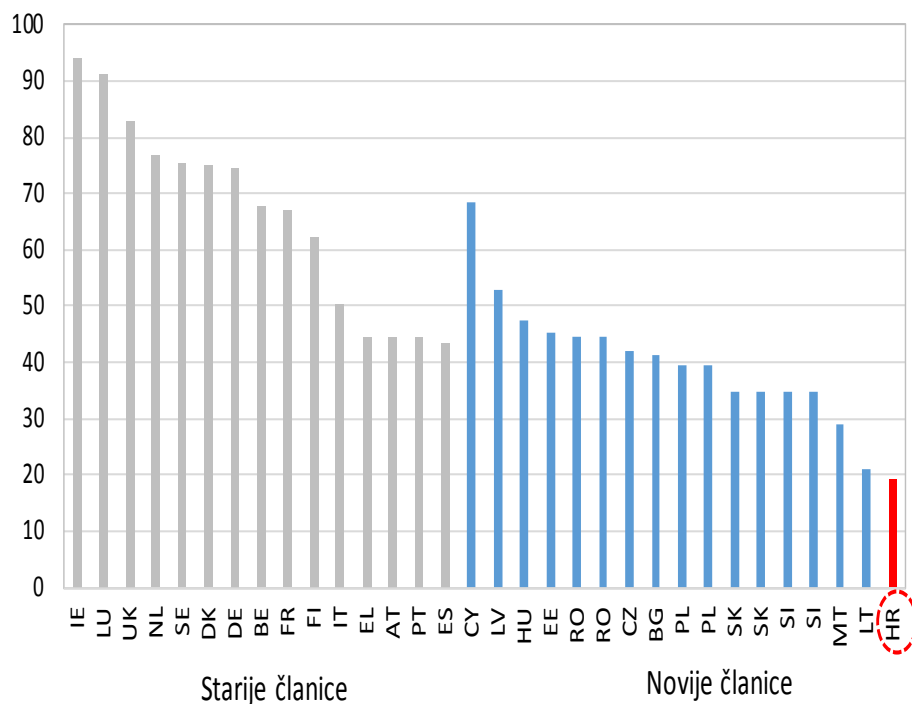
... uz relativno nepovoljniju strukturu međunarodne razmjene roba i usluga

Izvoz srednje i visoko tehnoloških proizvoda, u % ukupnog izvoza roba, 2015.

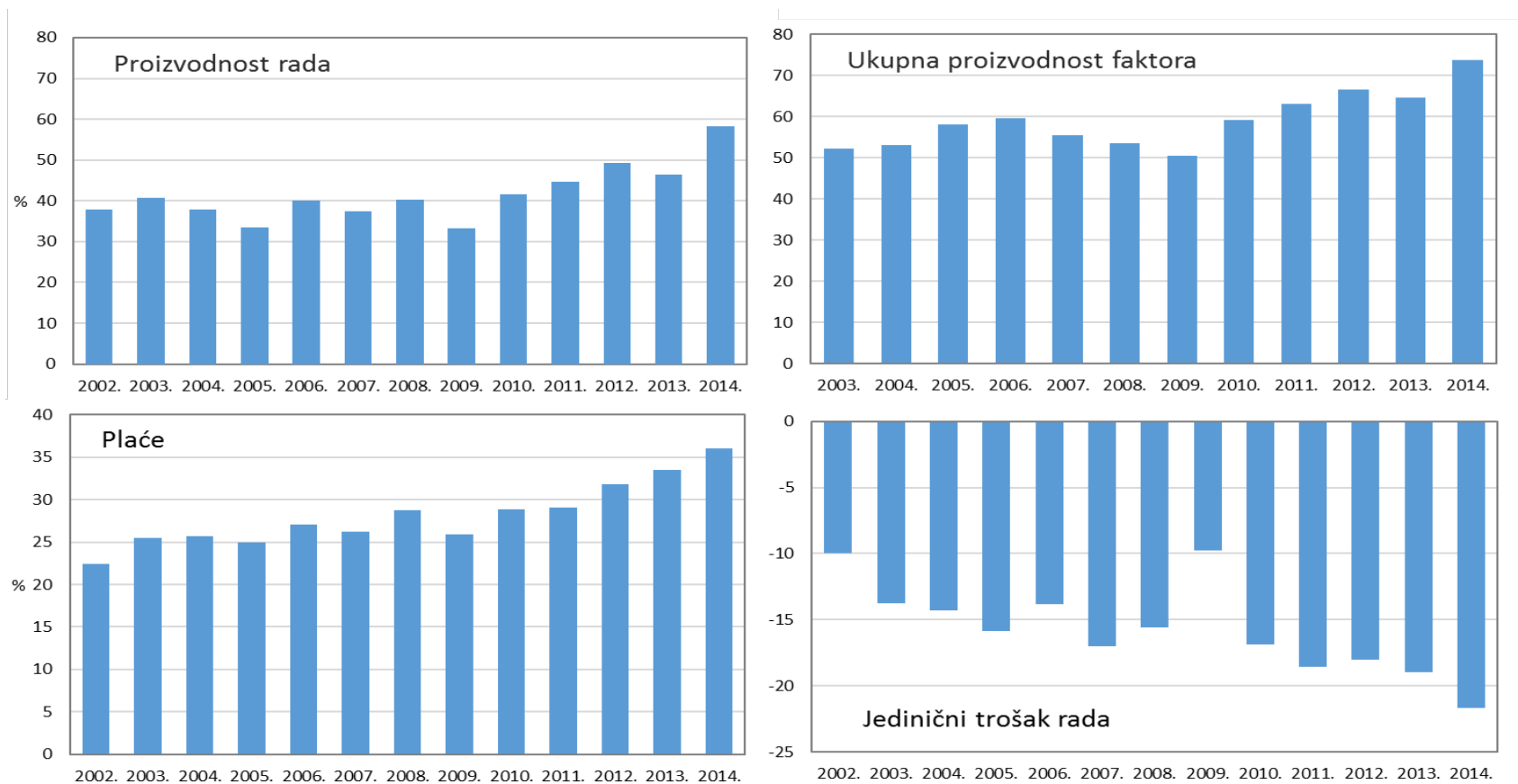
Izvor: EK, European Innovation Scoreboard, 2017.

Izvoz usluga intenzivnih znanjem, u % ukupnog izvoza usluga, 2015.

Izvor: EK, European Innovation Scoreboard, 2017.

Poduzeća koja izvoze imaju superiornije značajke u odnosu na neizvoznike

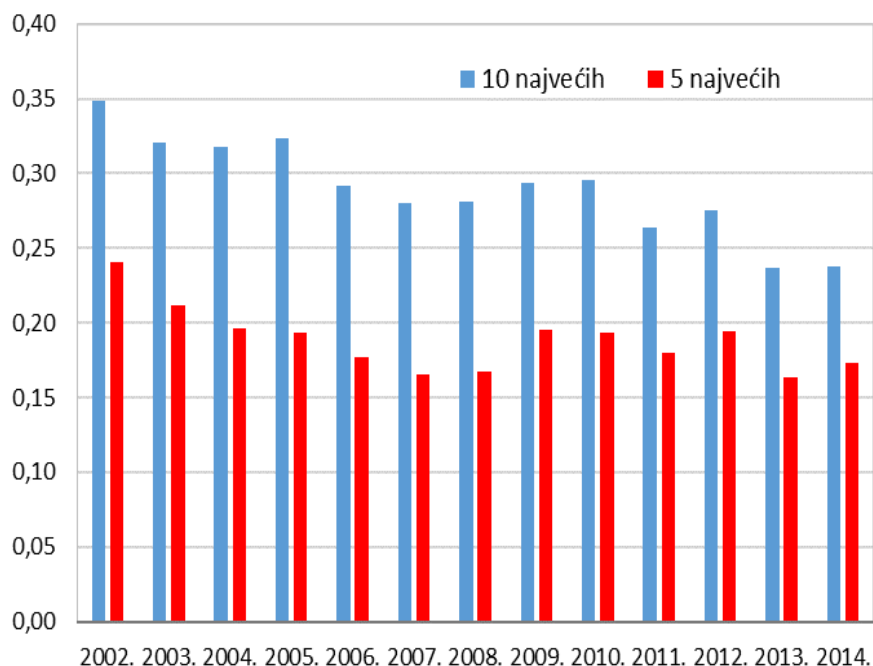

Napomene: Prikazane su premije izvoznika izračunate kao razlika u specifičnom pokazatelju između izvoznika i neizvoznika u istom sektoru na razine dvije znamenke NACE. Vrijednosti na razini sektora agregirane su na razinu ukupne prerađivačke industrije kao jednostavan prosjek među sektorima, isključujući sektore s manje od 10 izvoznika.

Izvor: Valdec i Zrnc (u pripremi)

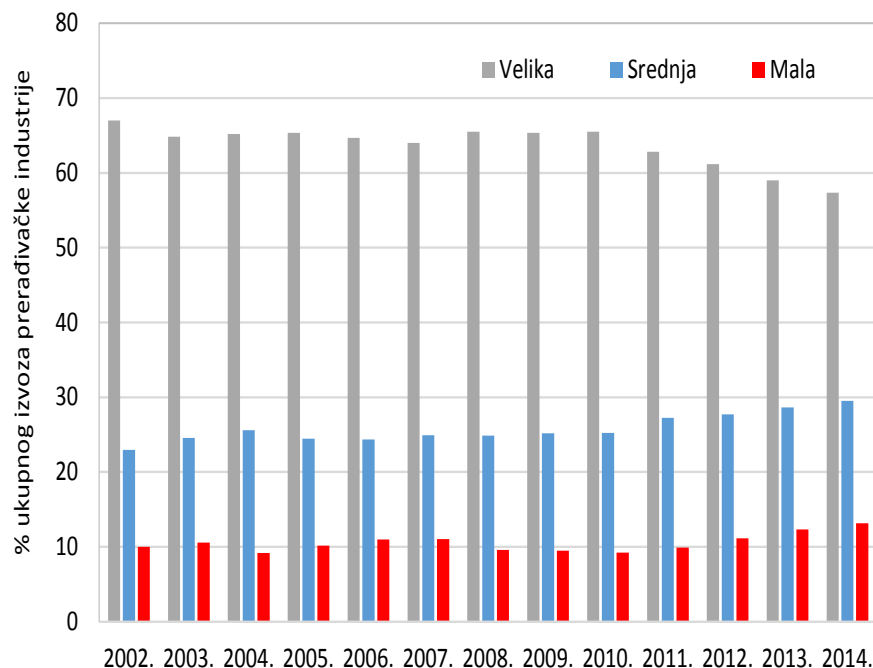
Obilježja izvoza po poduzećima: smanjuje se udjel najvećih izvoznika, a raste srednjih i malih poduzeća

*Udio najvećih izvoznika
u izvozu prerađivačkog sektora*

Izvor: Valdec i Zrnc (u pripremi)

*Udio malih, srednjih i velikih poduzeća
u izvozu prerađivačkog sektora*

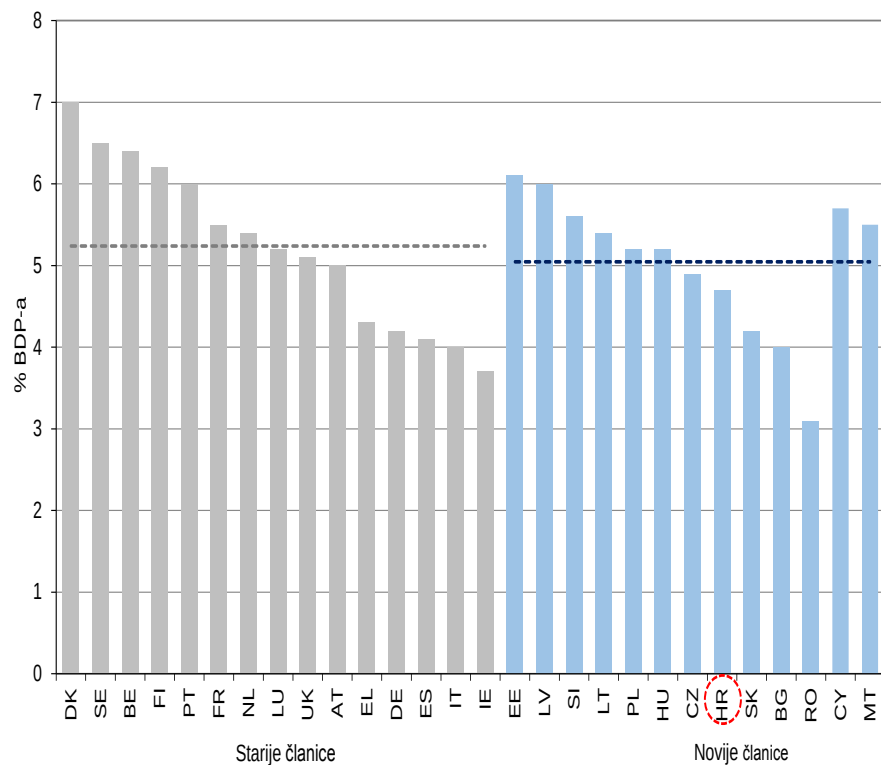
Napomena: Mala poduzeća imaju manje od 50 zaposlenih, srednja od 50 250, a velika više od 250.

Izvor: Valdec i Zrnc (u pripremi)

3. Izvori jačanja proizvodnosti i izvoznih rezultata

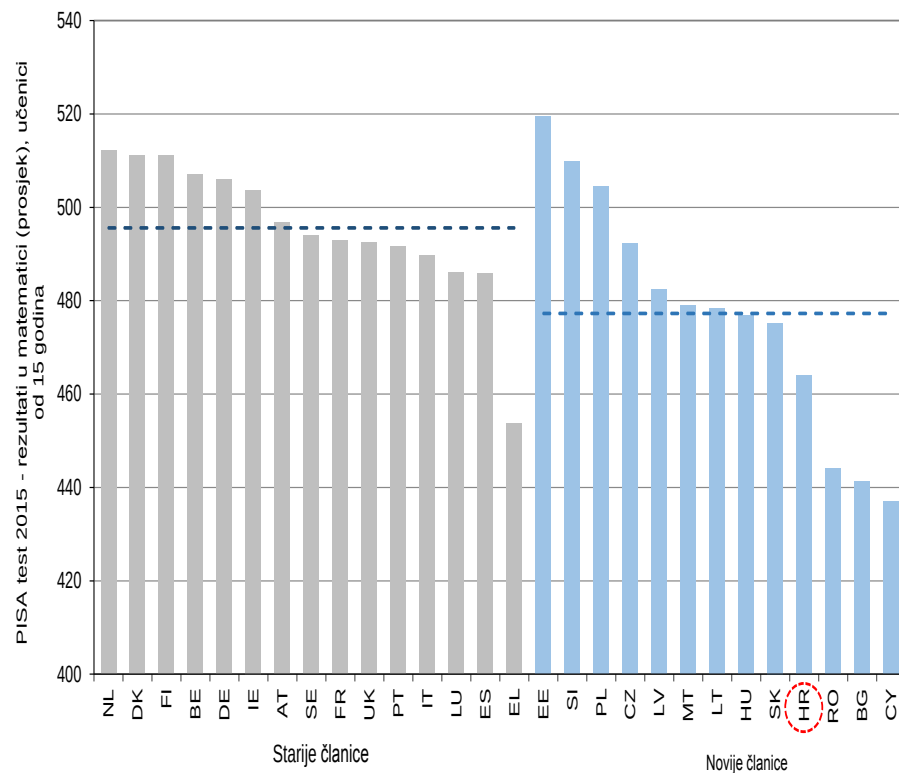
U obrazovanje se u Hrvatskoj ulaže tek nešto ispod prosjeka usporedivih zemalja, ali su rezultati učenika relativno slabiji

Izdaci države na obrazovanje (2015.)

Izvor: Eurostat

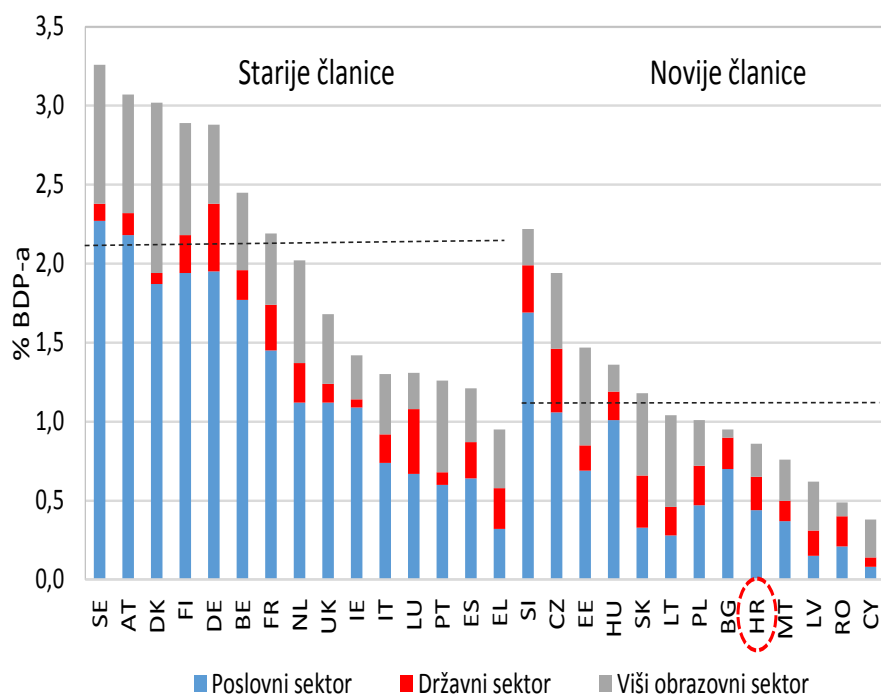
Rezultati PISA testova u matematici (2015.)

Izvor: OECD

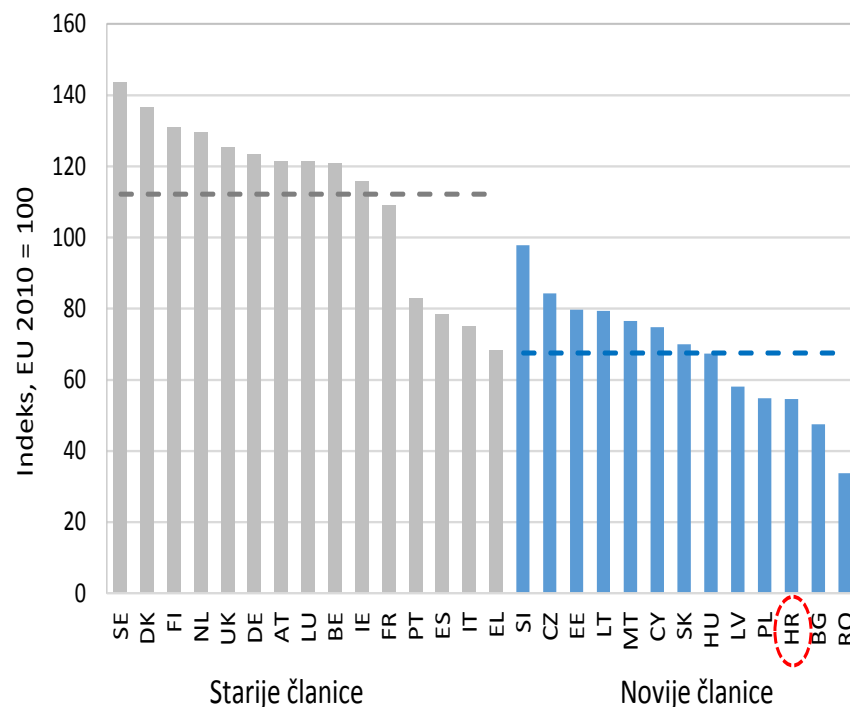
Hrvatska je jedna od zemalja s najmanjim ulaganjima u R&D i najslabijim inovacijskim sustavom

Ulaganja u istraživanje i razvoj, 2015.

Izvor: Eurostat

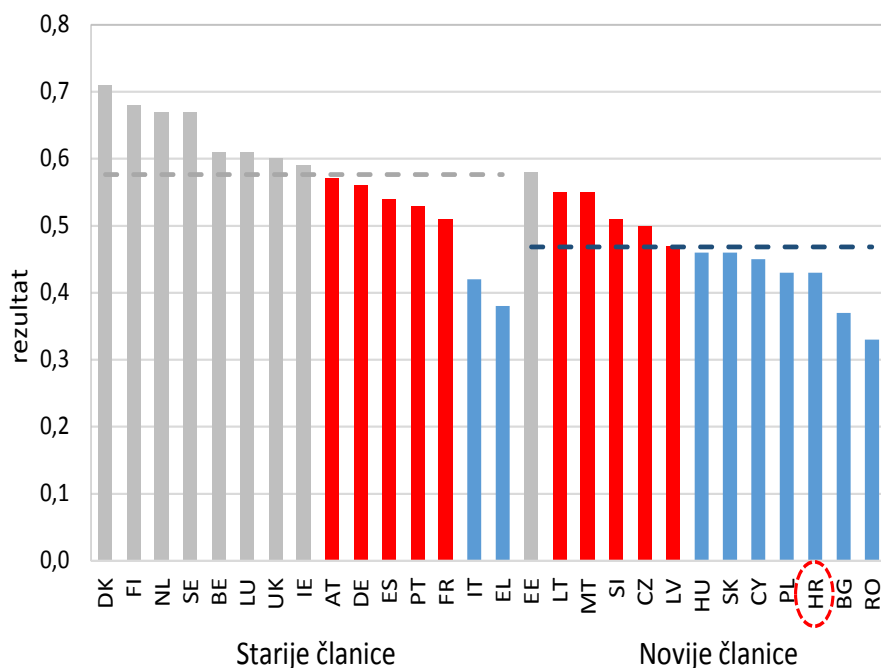
Sumarni inovacijski indeks, 2016.

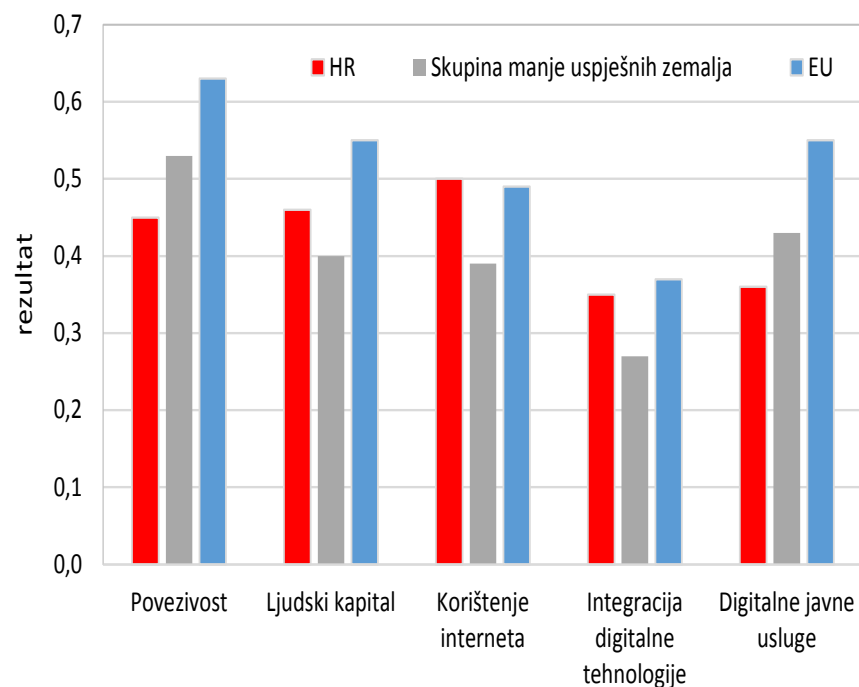
Napomena: Sumarni inovacijski indeks je kompozitni indikator 27 različitih pokazatelja kojima se ocjenjuju nacionalni inovacijski sustavi.
Izvor: Europska komisija, European Innovation Scoreboard, 2017.

Prema stupnju digitalizacije Hrvatska pripada skupini manje uspješnih zemalja

Hrvatska je jedna od manje uspješnih zemalja po stupnju digitalizacije

Najbolji rezultati RH u području korištenja interneta, najlošiji u povezivosti

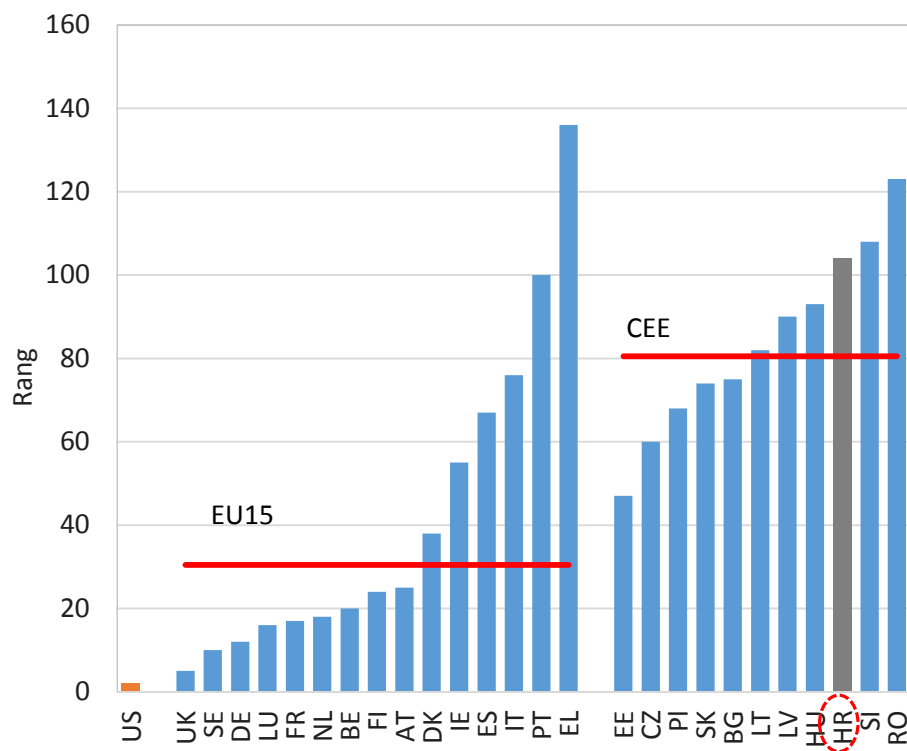
Napomena: Prema stupnju digitalizacije zemlje su podijeljene u tri skupine. Sivom bojom stupića označene su zemlje koje pripadaju skupini jako uspješnih zemalja, crvenom zemlje koje pripadaju skupini srednje uspješnih zemalja i plavom skupini manje uspješnih zemalja. Isprekidane linije pokazuju prosječan rezultat 15 starijih odnosno 13 novijih članica EU.

Izvor: EK, Digital Economy and Society Index 2017.

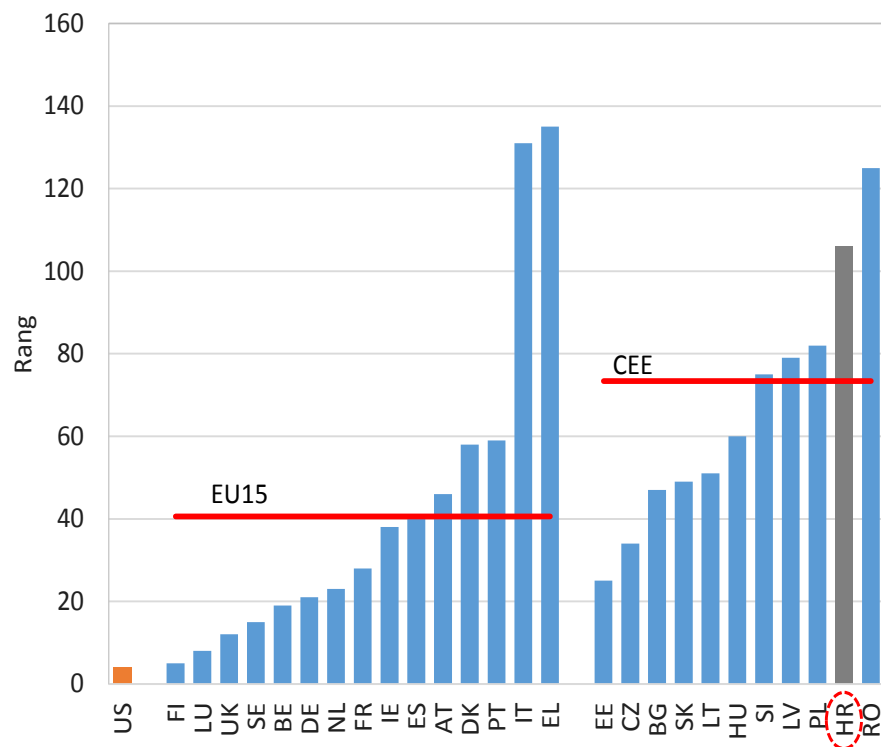
Napomena: Veća vrijednost označava bolji uspjeh.
Izvor: EK, Digital Economy and Society Index 2017.

Diverzificirani izvori financiranja mogu dovesti do rasta mladih i inovativnih poduzeća

Financiranje putem domaćeg dioničkog tržišta, 2016.

Dostupnost poduzetničkog kapitala, 2016.

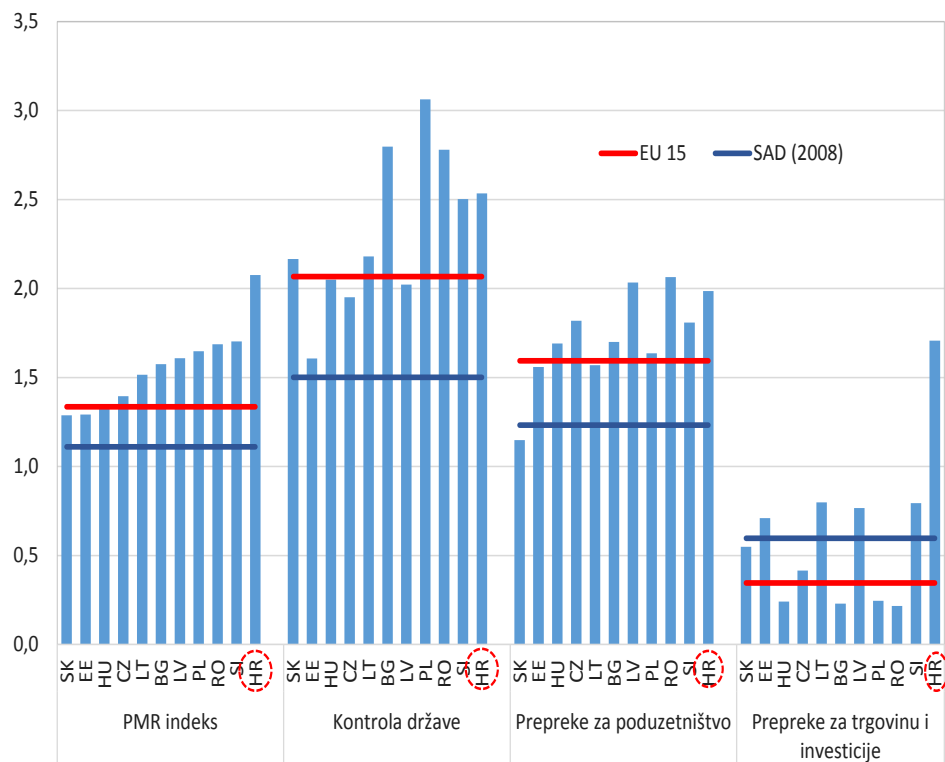

Napomena: Rang grupe temelji se na ponderiranom rangui zemalja BDP-om.

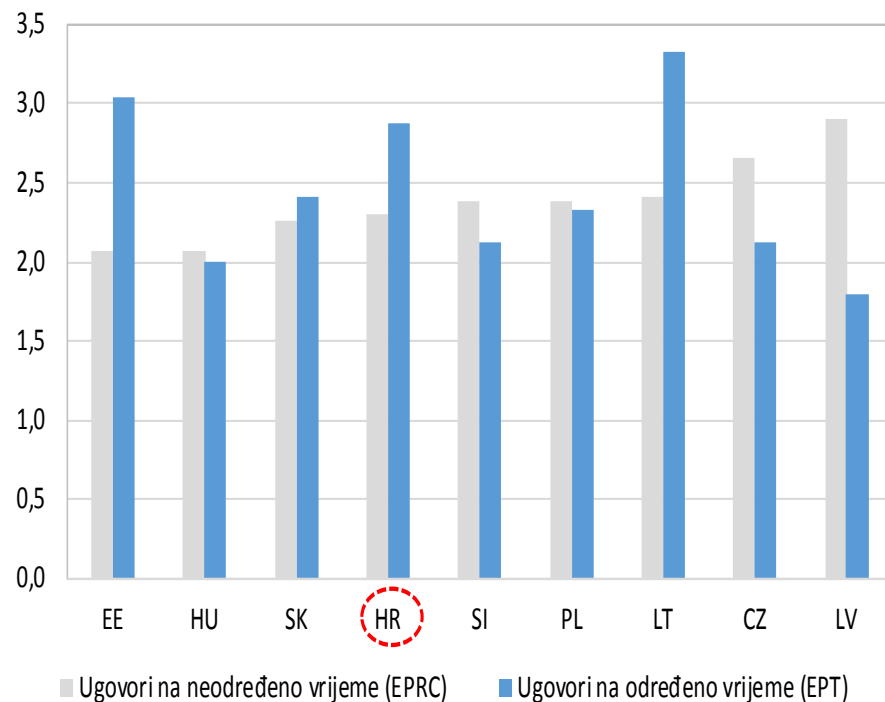
Izvor: Global Competitiveness Report 2016-2017

Regulacija na tržištu proizvoda i zakonska zaštita zaposlenje

Regulacija na tržištu proizvoda (2013.)

Zakonska zaštita zaposlenja (2013.)

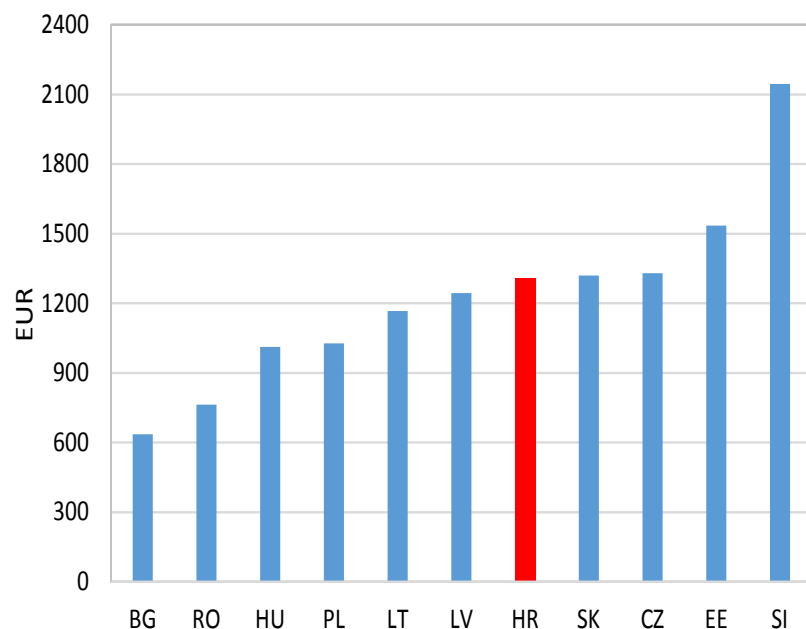

Napomena: Podaci za Sloveniju odnose se na 2014., a za Hrvatsku i Litvu na 2015. godinu
Izvor: OECD

Izvor: OECD

Troškovi rada

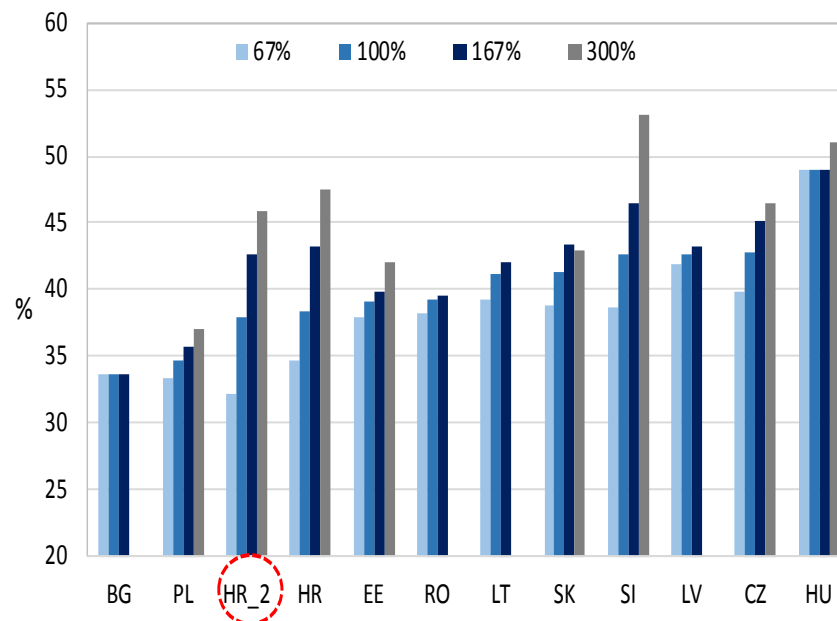
Naknada po zaposleniku (2016.)

Napomena: Prosječna mjesečna naknada po zaposleniku u gospodarstvu izračunata je kao omjer ukupno isplaćenih mjesečnih naknada zaposlenicima i broja zaposlenika.

Izvor: Eurostat

Porezni klin za pojedinca na različitim razinama dohotka (2015.)

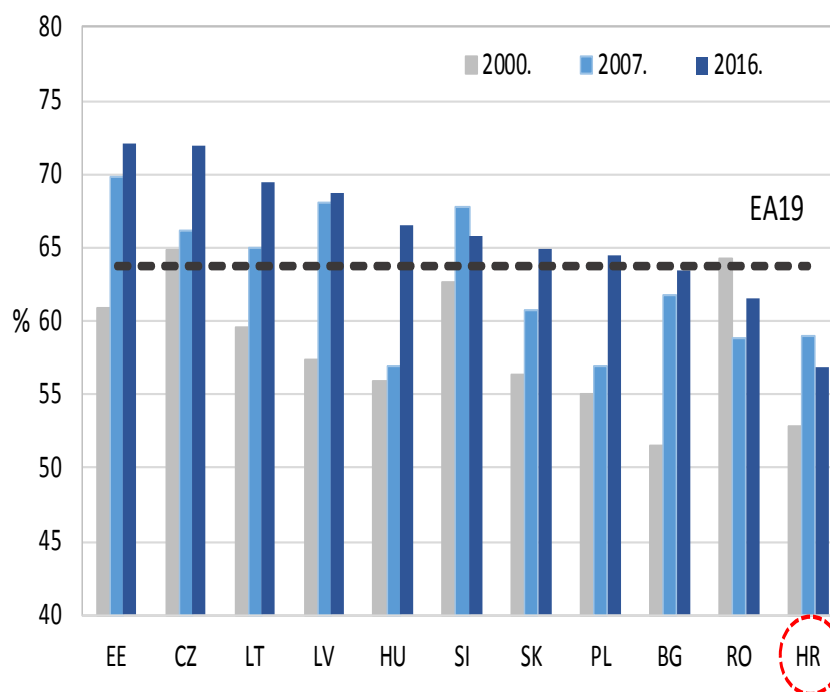

Napomena: Vrijednosti poreznog klina na razini dohotka od 300% odnose se na 2012. godinu, izuzev vrijednosti za Hrvatsku. Hrvatska_2 prikazuje vrijednosti poreznog klina prema izmjeni poreznog sustava od siječnja 2017.

Izvori: EC; Izračun HNB-a; OECD Taxing Wages 2014

Stopa zaposlenosti u Hrvatskoj najniža u EU

Stopa zaposlenosti (15-64)

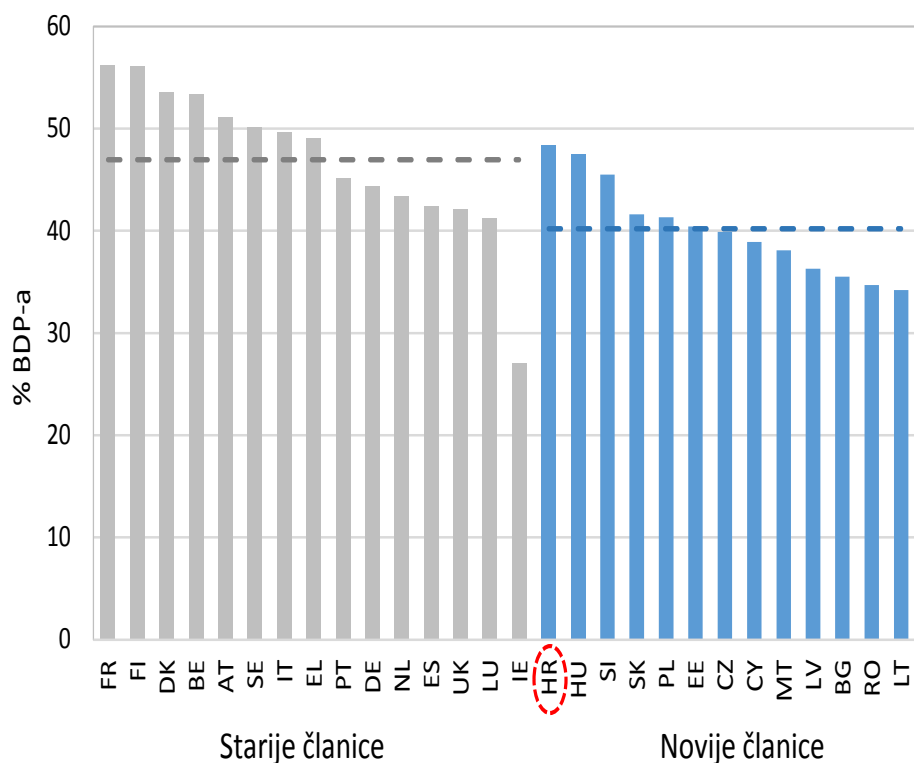
Napomene: Podaci o stopi zaposlenosti u 2000. godini za Hrvatsku se odnose na 2002.

Stopa zaposlenosti za EA19 je prosječna stopa u razdoblju od 2000. do 2016. godine.

Izvor: Eurostat

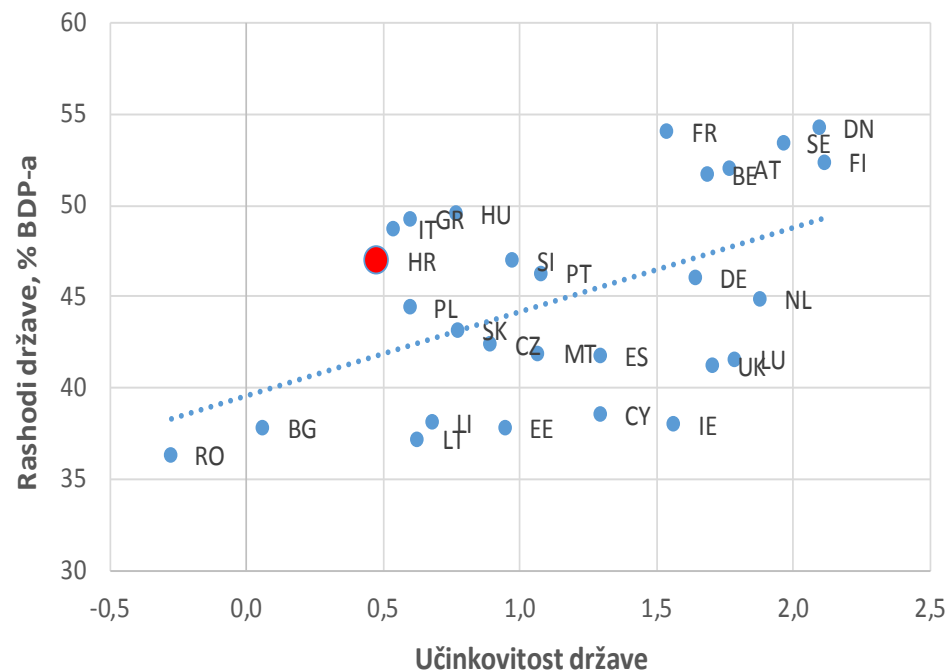
Iznadprosječna državna potrošnja i slaba učinkovitost države

Ukupni izdaci opće države, 2016.

Izvor: Eurostat

*Učinkovitost države
prosjek 1996. – 2015.*

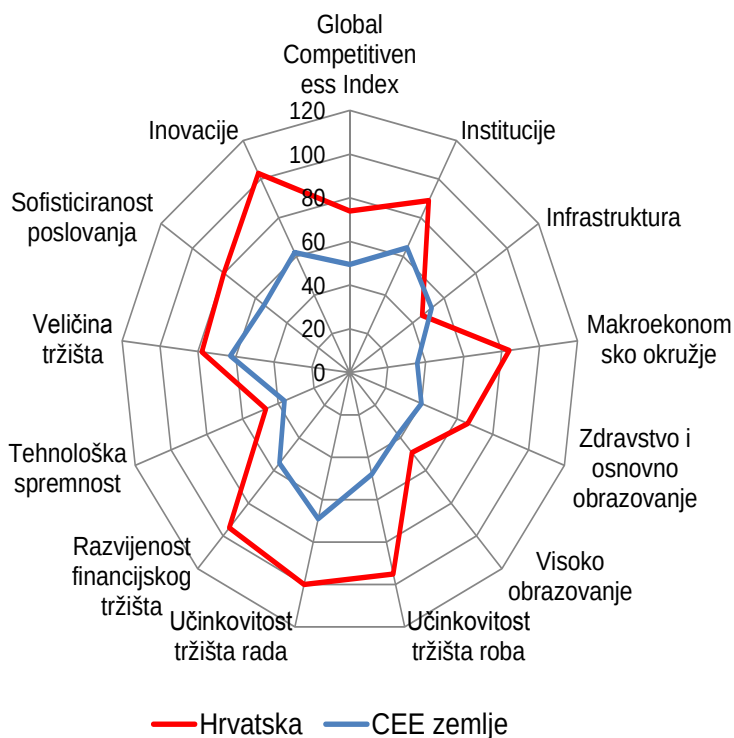

Napomena: Učinkovitost države odražava percepcije o kvaliteti javnih i civilnih usluga, stupanj neovisnosti od političkih pritisaka, kvalitetu formulacije i provedbe politika te vjerodostojnost predanosti vlade takvim politikama.

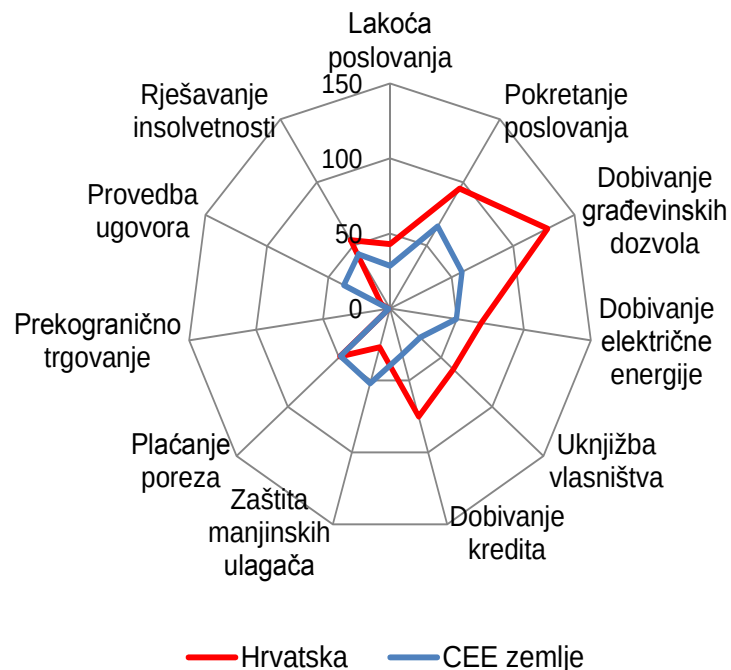
Izvori: AMECO; Svjetska banka

Poslovno okruženje u Hrvatskoj je nepovoljnije u odnosu na CEE zemlje

Global Competitiveness Index

Doing Business

Napomena: Rezultati pojedinih područja izraženi su rangom zemlje. Viši rang označava slabiji rezultat.

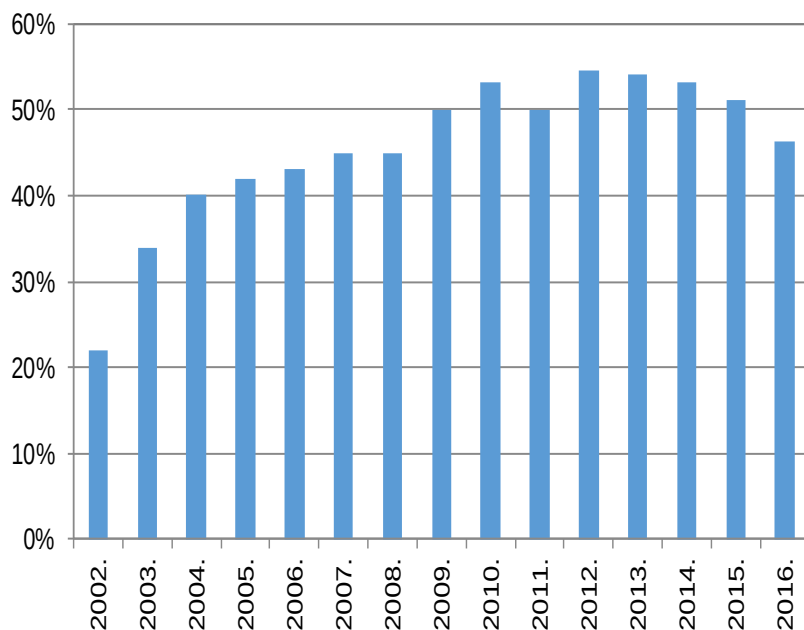
Izvor: World Economic Forum, Global Competitiveness Report 2016.-2017.

Napomena: Rezultati pojedinih područja izraženi su rangom zemlje. Viši rang označava slabiji rezultat.

Izvor: World Bank, Doing Business 2017.

Važnost inozemnih izravnih ulaganja

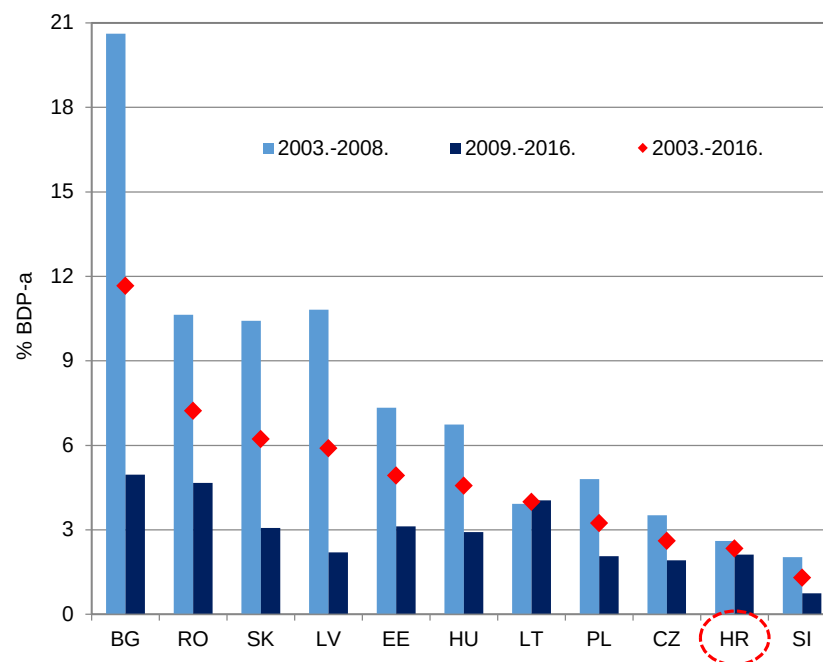
*Udio izvoza FDI poduzeća
u % hrvatskog izvoza*

Napomene: FDI ulaganje u poduzeće nastaje kada inozemni investitor ima udjel u vlasničkoj strukturi veći od 10%. Recentno smanjenje udjela izvoza FDI poduzeća dijelom se može objasniti rastom obujma kvazi-tranzita, odnosno trgovine nerezidenata.

Izvori: FINA za podatke do 2010., kasnije DZS i HNB

*Vrijednost greenfield investicijskih
projekata*

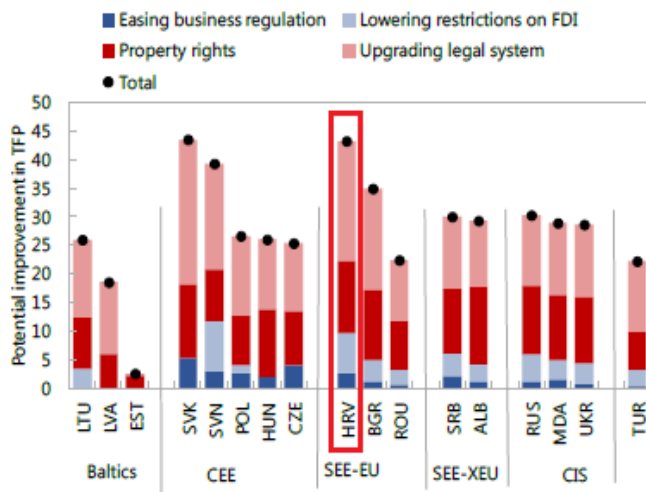

Napomena: Podaci za određeno razdoblje predstavljaju prosjek godišnjih vrijednosti.

Izvori: UNCTAD, World Investment Report 2017; Eurostat

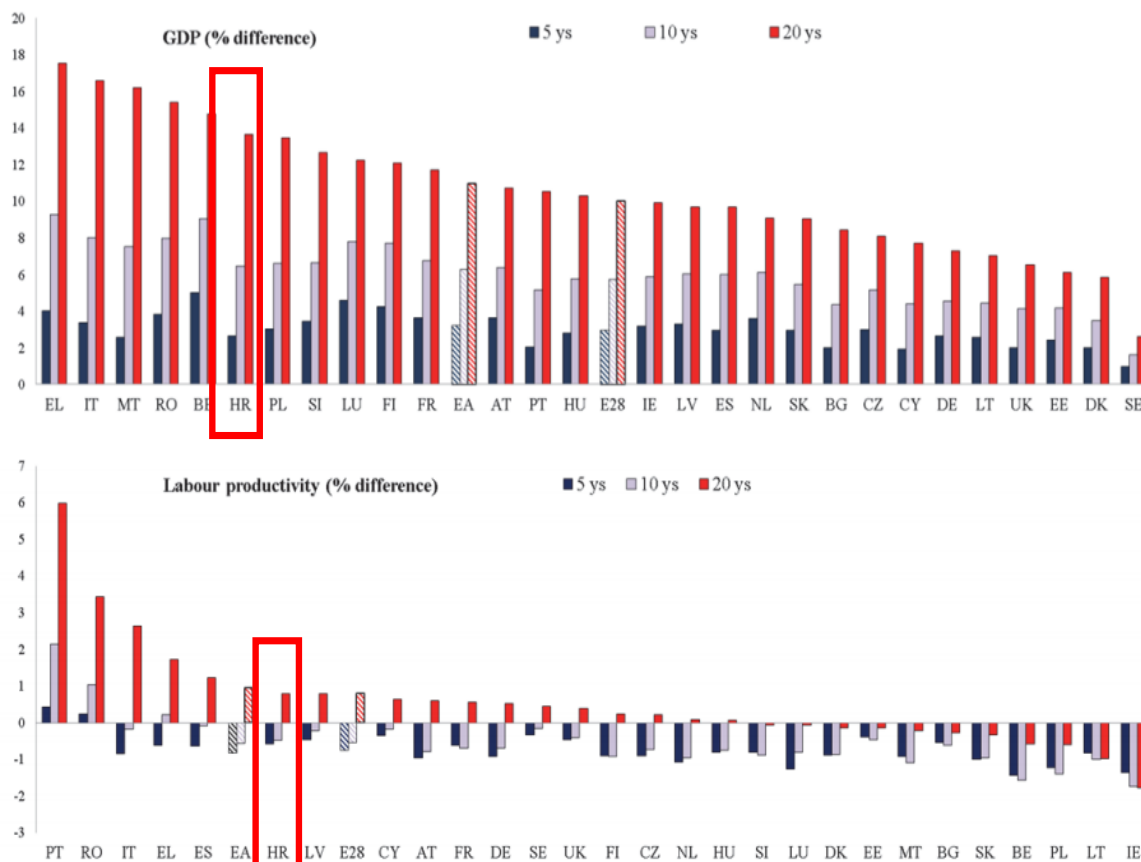
Zaključno, potencijalne koristi strukturnih reformi su značajne

Figure 2.18. Potential Efficiency Gains From Structural Reforms (Percent)

Izvor: MMF, CEESEE Economic Issues, svibanj 2016.

Figure 1: Macroeconomic impact structural reforms: Stand-alone reforms ⁽¹⁾

Izvor: EK (2014.) The potential growth impact of structural reforms in the EU

Hvala na pozornosti!